

RAQAMLI IQTISODIYOT, INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALAR: ZAMONAVIY TARAQQIYOTNING MUHIM OMILLARI

Yuldasheva Umida Sadullayevna

Annotatsiya: ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning mazmun-mohiyati, innovatsion texnologiyalarning iqtisodiy rivojlanishdagi oʻrni hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining iqtisodiy jarayonlarga taʼsiri tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli transformatsiya sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning afzalliklari, iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi ahamiyati va Oʻzbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish istiqbollari yoritilgan.

Kalit soʻzlar: raqamli iqtisodiyot, innovatsiya, texnologiya, sunʼiy intellekt, elektron tijorat, raqamlashtirish, iqtisodiy rivojlanish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Аннотация: В данной статье проанализированы содержание и сущность цифровой экономики, роль инновационных технологий в экономическом развитии, а также влияние современных информационно-коммуникационных технологий на экономические процессы. Кроме того, освещены преимущества внедрения инноваций в условиях цифровой трансформации, их значение для повышения экономической эффективности, а также перспективы развития цифровой экономики в Узбекистане.

Ключевые слова: цифровая экономика, инновации, технологии, искусственный интеллект, электронная коммерция, цифровизация, экономическое развитие, информационно-коммуникационные технологии.

Abstract: This article analyzes the content and essence of the digital economy, the role of innovative technologies in economic development, and the impact of modern information and communication technologies on economic processes. Furthermore, it highlights the advantages of implementing innovations in the context of digital transformation, their significance for improving economic

efficiency, and the prospects for the development of the digital economy in Uzbekistan.

Keywords: digital economy, innovation, technology, artificial intelligence, e-commerce, digitalization, economic development, information and communication technologies.

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, moliya, ta'lim va davlat boshqaruvi tizimlariga keng joriy etilib, iqtisodiy taraqqiyotning muhim omiliga aylanmoqda. Natijada "raqamli iqtisodiyot" tushunchasi zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllandi.

Bugungi kunda dunyo mamlakatlari iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish maqsadida innovatsion texnologiyalarni keng qo'llashga intilmoqda. Raqamli transformatsiya ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, mehnat unumdorligini oshirish va yangi biznes modellarini yaratish imkonini bermoqda.

Raqamli iqtisodiyot iqtisodiy faoliyatda axborot texnologiyalari, internet, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va boshqa raqamli vositalardan keng foydalanishga asoslangan iqtisodiy tizimdir.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- iqtisodiy jarayonlarning tezlashishi;
- xizmatlar sifatining oshishi;
- ishlab chiqarish xarajatlarining kamayishi;
- yangi ish o'rinlarining yaratilishi;
- biznes jarayonlarining avtomatlashtirilishi;
- xalqaro bozorga chiqish imkoniyatlarining kengayishi.

Raqamli iqtisodiyot korxonalar va tashkilotlarga resurslardan samarali foydalanish hamda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

Innovatsiya iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Innovatsion faoliyat natijasida yangi mahsulotlar, xizmatlar va texnologiyalar yaratiladi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga va iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishga xizmat qiladi.

Innovatsiyalar quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- texnologik innovatsiyalar;
- mahsulot innovatsiyalari;
- tashkiliy innovatsiyalar;
- marketing innovatsiyalari.

Innovatsion rivojlanish iqtisodiyotning yuqori qo'shilgan qiymat yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshiradi.

Zamonaviy texnologiyalarning iqtisodiyotdagi o'rni.

Sun'iy intellekt. Sun'iy intellekt iqtisodiyotning turli tarmoqlarida qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qilmoqda. U ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish, prognozlash va avtomatlashtirish imkonini beradi.

Elektron tijorat. Elektron tijorat raqamli iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Onlayn savdo platformalari orqali mahsulot va xizmatlarni sotish jarayonlari soddalashmoqda hamda iste'molchilar uchun qulayliklar yaratilmoqda.

Bulutli texnologiyalar. Bulutli texnologiyalar korxonalarga ma'lumotlarni saqlash va boshqarish xarajatlarini kamaytirish imkonini beradi. Shuningdek, ular biznes jarayonlarining moslashuvchanligini oshiradi.

Katta ma'lumotlar (Big Data). Katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalari korxonalarga bozor talablarini aniqlash, mijozlar ehtiyojlarini o'rganish va strategik qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat xizmatlarining elektron

shaklga o'tkazilishi, elektron hukumat tizimining rivojlanishi, IT-parklar faoliyatining kengayishi va raqamli infratuzilmaning takomillashtirilishi bunga misol bo'la oladi.

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari quyidagilar hisoblanadi:

- raqamli infratuzilmani takomillashtirish;
- IT mutaxassislarni tayyorlash;
- elektron tijoratni rivojlantirish;
- sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish;
- kiberxavfsizlikni mustahkamlash;
- innovatsion tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash.

Mazkur yo'nalishlar mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyot, innovatsiyalar va zamonaviy texnologiyalar bugungi kunda iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ular ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, biznes jarayonlarini optimallashtirish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishga xizmat qiladi. O'zbekistonda raqamli transformatsiyani jadallashtirish, innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash va zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish mamlakatning xalqaro raqobatbardoshligini oshirishga hamda barqaror iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlashga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva, 2016.
2. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York, 2015.
3. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. New York, 2018.
4. World Bank. Digital Development Report. Washington, 2023.

5. OECD Digital Economy Outlook. Paris, 2024.
6. Mankiw N.G. Principles of Economics. Boston, 2021.